

Ние за другите и за себе си

В памет на Недка Капралова (1961–2024)

Редактори

Николета Пътова, Невена Михова

Настоящият дял на „*Studia Litteraria Serdicensia*“ събира изследователските приноси от проведения през месец април 2025 година XXIX Колегиум по възрожденска литература на тема „Ние за другите и ние за нас“, посветен на светлата памет на доц. д-р Недка Капралова – ръководител на секция „Литература на Българското възрождане“ (2020–2024) и дългогодишен ревностен изследовател на възрожденските процеси. Недка Капралова беше основен организатор на този колегиум, който не успя да се състои в планираното време през 2024 г. поради нейната неочаквана кончина. Проведен със закъснение от една година, форумът се превърна в акт на научна приемственост и почит към паметта и изследователския труд на доц. Капралова.

„Ние за другите и ние за нас“ е тема, която насочва към търсене на отговори на базови за възрожденското време въпроси, обобщени във въпроса за формирането на колективното „ние“. Към темата на научния форум добавихме проблемни посоки, които я дообогатяват и насочват към изследователския образ на Недка Капралова: женското писане, спомоществователството, документалистиката, социалните роли на българката във възрожденското общество. Колегиумът и публикациите в настоящия том дават възможност академичните изследвания да се чуят/прочетат заедно с думите на приятелска сърдечност и професионално уважение към Недка, към човешкото ѝ присъствие и към научната ѝ работа.

Статиите от проведения колегиум изследват широкия етно-културен дискурс на „ние“-самоидентификацията, което най-често се случва при съпоставяне с „другите“. То е разгледано в различни варианти, най-общо рамкирани от приближаването или отгласването на родното „ние“ от компонента на съпоставянето. В този широк спектър на взаимоотношения между „ние и другите“ авторите изследват динамичните процеси на формиране на българското национално съзнание през XIX век през навлизането на модерността или съпротивите срещу нея.

Насловът „Ние за другите и ние за нас“ в предложените тук статии се интерпретира като приложена в различни перспективи формула на самопознанието. Началният текст (Лидия Михова) представя лични свидетелства и аналитични прочити на научното дело на доц. Капралова. Чрез обстоен преглед на дългогодишните занимания на Недка Капралова с темата за спомоществователството като културно явление се прави връзката с европейския просвещенски модел и се разглежда значим аспект на прехода към модерната епоха по българските места. В следващите статии централната тема за възрожденското „ние“ влиза в широк спектър от интерпретации: от сблъсъка с американските мисионери (Мария Пилева) и представите за славянството в културен и политически план (Николай Желев) през реториките на регионалното във възрожденската поезия (Анна Алексиева) и критическото несъгласие с възприетото понятие „Одески литературен кръг“ (Христо Манолакев) до сатирата като

инструмент за легитимация (Андриана Спасова), стойността на ръкописните архиви и личните библиотеки като пазещи паметта (Елисавета Ненчева) и спомоществова-телството на едно конкретно старопечатно издание като обединяващ българите акт (Елена Узунова).

Диалогът (или конфликтът) с „другото“ в проявленията на женския глас през периода на Българското възраждане е тема, вдъхновяваща немалка част от научната работа на Недка Капралова. Статиите на Бойка Илиева, Мая Горчева, Невена Михова, Николета Пътова оформят „женската тема“ в блока от публикации. Те пряко общуват с изследователските вълнения на доц. Капралова за възрожденските жени с интерес-на съдба.

Статиите на Румяна Дамянова, Людмила Малинова и Елка Трайкова през спомени и лични впечатления проследяват обзорно научните търсения и постижения на Недка Капралова, както и мястото ѝ като преводач на трудовете на френските уче-ни културолози и философи Клод Леви-Строс, Фернан Бродел, Пиер Бурдийо, Ипо-лит Тен, Едгар Морен. Нейният изследователски облик се допълва от публикуваната в това издание събрана библиография на доц. д-р Недка Капралова.

Публикуваните текстове са възможност за интелектуално общуване, в което словото на Недка Капралова продължава да звучи. Защото различните „ние“ общ-ности включват и тези, които физически не са сред нас...

Николета Пътова